

100 години от рождението на Никола Вапцаров

На 7 декември 2009 г. се навършват сто години от рождението на големия български поет Никола Вапцаров. Поетът, който е разстрелян за антифашистка дейност през 1942 г., остава в българската литература с със своя уникален поетичен почерк. Творбите му са преведени на 60 езика. Заради изключителния си принос в световната култура и литература

Вапцаров е обявен за личност на 2009 в календара на ЮНЕСКО Той е единственият българин, станал носител на Почетната награда за мир, присъдена му посмъртно от Световния съвет за защита на мира и връчена на неговата майка през 1952 г..

Роден е на 24 ноември (нов стил 7 декември) 1909 година в Банско. Бащата му – Йонко Вапцаров е виден деец на ВМРО и се познава лично с цар Фердинанд, Гоце Делчев, Яне Сандански и Яворов. Йонко Вапцаров спасява живота на пратения на фронта Борис III, който по-късно подписва смъртната присъда на сина му Никола.

Младият Вапцаров учи в Разложката гимназия (1924–1926) и в Морското машинно училище във Варна (1926–1932). Постъпва на работа във фабриката на „Българска горска индустрия“ в с. Кочериново. През 1932 година Вапцаров се запознава със своята бъдеща съпруга – Бойка Димитрова. Уволнен е от работа през 1936 година. Премества се в София, където е дълго време без работа; тогава умира и синът му Йонко. След

това поетът работи като техник във фабриката на братя Бугарчеви и като огняр в железниците и в Софийския общински екарисаж. Единствената му стихосбирка „Моторни песни“ излиза през 1940 г. През 1940 г. събира подписи в Пиринско, по т. нар. „Соболева акция“. Заловен е и е интерниран в Годеч. След завръщането си в качеството си на ръководител на Централна военна комисия при ЦК на БКП се занимава с минноподривни дела срещу немските войски. На 4 март 1942-а е арестуван. Молбите на близките му за помилване не са удовлетворени. На делото е разпитвана Елисавета Багряна, която тогава не познава поезията на Вапцаров и не защитава поета. На жена си той посвещава „Прощално“ – стихове с които остава в антологията на световната любовна лирика. На 23 юли Военнополевият съд произнася присъдата на Вапцаров: „В името на Негово величество... за противодържавни деяния осъжда на смърт чрез разстрелване...“ и още същата вечер е разстрелян, заедно с Антон Иванов, Антон Попов, Петър Богданов, Георги Минчев, Атанас Романов и др. (общо 12 души) на Гарнизонното стрелбище в София.

Изложба „Реликви от наследство на Никола Вапцаров“

Честванията на 100-годишнината от рождението на световноизвестния поет и антифашист започнаха с изложба „Реликви от наследството на Никола Вапцаров, изградена само с оригинали от Вапцаровото наследство.

Премиерата на документалния филм за Никола Вапцаров „Ти помниш ли“, чийто сценарист и режисьор е Мая Вапцарова, бе част от Националната програма за честване на стогодишнината от раждането

на поета. Екипът на филма открива уникални текстове, писани от и за Вапцаров, както и непознати досега снимки. Особено интересни са спомените на Любен Х. – последния жив участник в разстрела на Вапцаров, тогава служещ в Школата за запасни офицери. Той твърди, че на екзекуцията е присъствал немски офицер от Абвера и прословутият шеф на отдел „А“ на Държавна сигурност Никола Гешев. Според Любен Х., след като Вапцаров не е бил улучен смъртоносно при залпа, Гешев го застрелва собственооръчно.

Името на големия български поет Никола Вапцаров вече не фигурира на интернет страницата на Британската библиотека, посветена на Македония.

През март, две седмици след писмени протест на бившата евродепутатка Биляна Раева до директорката на Националната британска библиотека (Бритиш лайбръри), Въпросът за присъствието на Никола Вапцаров сред „строителите на книжовния македонски език“ започва да се разисква, когато българска гражданка, случайно забелязва тази грешка.

(М.З.)

ПРОЩАЛНО

На жена ми

*Понякога ще идвам във съня ти
като нечакан и неискан гостенин.
Не ме оставяй ти отвън на пътя,
вратите не залоствай.*

*Ще влезна тихо. Кротко ще приседна,
ще вперя поглед в мрака да те видя.
Когато се наситя да те гледам,
ще те целуна и ще си отида.*